

IMPORTANȚA ACTIVITĂȚILOR EXTRAȘCOLARE ÎN EDUCAȚIA COPIILOR

*Simona APETREI, masterandă, anul I,
Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă”, Chișinău*

CZU: 374

Rezumat: Articolul prezintă un studiu teoretic despre educația nonformală și importanța activităților extrașcolare în dezvoltare personalității elevilor. De asemenea, se precizează obiectivele și scopul acestor activități cât și emoțiile pe care le trăiesc elevii implicându-se în astfel de activități care țin de educația nonformală. Pentru reușita acestor activități, autoarea precizează și rolul deosebit de important al implicării familiilor părinților elevilor care devin parteneri serioși și activi cât și beneficiari ai unei munci colective.

Concepte-cheie: activități extrașcolare, educație nonformală, familie

Abstract: The article presents a theoretical study about non-formal education and the importance of extracurricular activities in the development of students' personality. It also specifies the objectives and purpose of these activities as well as the emotions that the students experience by getting involved in such activities related to non-formal education. For the success of these activities, the author also specifies the particularly important role of the involvement of the families of the students' parents who become serious and active partners as well as beneficiaries of collective work.

Keywords: extracurricular activities, non-formal education, family

Activitățile extrașcolare au unele particularități prin care se deosebesc de activitățile școlare. Ele sunt diferite din punct de vedere al conținutului, duratei, metodelor folosite și formelor de organizare a activității. Conținutul activităților extrașcolare nu

este stabilit printr-un curriculum obligatoriu; elevii au libertatea deplină de a alege conținuturile care sunt în perfectă concordanță cu interesele și dorințele elevilor. Astfel, acestea devin o formă complementară de activitate – parte componentă a educației – care stimulează valori, aptitudini și dezvoltă vocația, talentul, încurajând competiția, asumarea de responsabilități, comunicarea, abordările bazate pe inițiativă, imaginație și opțiuni. Toate acestea duc la formarea unor personalități complete și complexe.

Având cel mai larg caracter interdisciplinar, activitățile extrașcolare pot îmbrăca diferite forme: excursii, drumeții, vizite, spectacole cultural-artistice, tabere școlare, vizionări de filme, competiții sportive, cercuri de creație, cercuri pe discipline, concursuri, care, prin specificul lor, imprimă copilului un anumit comportament, o ținută adecvată situației, declanșând anumite sentimente. Prin activitățile la care participă, ei își însușesc cunoștințe în domeniul științei, tehnicii, literaturii și artei. Participând la acțiuni cu caracter artistic, la manifestări cultural-artistice, vizionând spectacole de teatru și filme la cinematograf, elevii își cultivă dragostea pentru frumos. Organizarea și desfășurarea activităților extrașcolare respectă anumite condiții: sunt subordonate procesului de învățământ care se desfășoară în clasă; se evită supraîncărcarea elevilor; se desfășoară în colectiv, fiind create și organizate pe principiul liberului consimțământ; la antrenarea elevilor trebuie să se țină seama de particularitățile de vârstă și interesele elevilor, precum și de posibilitățile de realizare pe care le au, fără să fie reținuți de la ore sau pregătirea lecțiilor. Educația extracurriculară își are rolul bine stabilit în formarea personalității copiilor.

Scopul activităților extrașcolare este dezvoltarea unor aptitudini speciale, antrenarea elevilor în activități cât mai variate și bogate în conținut, cultivarea interesului pentru activități socio-culturale, facilitarea integrării în mediul școlar, oferirea de suport

pentru reușita școlară în ansamblul ei, fructificarea talentelor personale și corelarea aptitudinilor cu atitudinile caracteriale. Activitățile extrașcolare se desfășoară într-un cadru informal ce permite elevilor cu dificultăți de afirmare în mediul școlar să reducă nivelul anxietății și să-și maximizeze potențialul intelectual.

Activitățile complementare concretizate în excursii și drumeții, vizite, vizionări de filme sau spectacole imprimă copilului un anumit comportament, o ținută adecvată situației, declanșează anumite sentimente. O mai mare contribuție în dezvoltarea personalității copilului o au activitățile extrașcolare care implică în mod direct copilul prin personalitatea sa și nu prin produsul realizat de acesta.

Activitățile extrașcolare sunt atractive la orice vârstă. Ele stârnesc interes, produc bucurie, facilitează acumularea de cunoștințe, chiar dacă necesită un efort suplimentar. Copiilor li se dezvoltă spiritul practic, operațional, manualitatea, dând posibilitatea fiecăruia să se afirme. Copiii se autodisciplinează prin faptul că, în asemenea activități se supun de bunăvoie regulilor, asumându-și responsabilități. Dascălul are posibilitatea să-și cunoască elevii, să-i dirijeze, să le influențeze dezvoltarea, să realizeze mai ușor și mai frumos obiectivul principal – pregătirea copilului pentru viață.

Realizarea acestor obiective depinde în primul rând de învățător, de talentul său, de modul creator de abordare a temelor, prin punerea în valoare a posibilităților și resurselor de care dispune clasa de elevi.

Participarea familiei în procesul educațional reprezintă o condiție pentru realizarea activității, părinții fiind nu numai parteneri serioși și activi cât și beneficiarii unei munci colective ramificată în diverse servicii de calitate prestate în folosul copiilor. Se cunoaște faptul că aceste activități extrașcolare au un rol foar-

te important în viața copiilor, fiind o bună modalitate ca ei să petreacă timpul liber plăcut și învățând lucruri noi. De asemenea, e o bună ocazie să socializeze cu alți copii de vârsta lor, să lege noi prietenii, în afara clasei sau a cercului de prieteni.

Valențele educative ale activităților extrașcolare reliefează relația mai destinsă, mai apropiată dintre educator și educat. Chiar dacă profesorul conduce întregul demers didactic, elevii se pot manifesta spontan și liber. Adultul nu își impune punctual de vedere, cel mult sugerează, cooperează și îi sprijină să devină buni organizatori ai propriei activități. În prim-plan se află educabilul, în plan secund rămânând cadrul didactic, tocmai pentru ca elevul să își poată valorifica abilitățile organizatorice, de cooperare, de colaborare, de asumare a responsabilității. Paleta de strategii didactice variate oferă elevului șansa de a acumula experiențe de viață prin contactul nemijlocit cu oamenii, cu fenomenele de cultură materială și spirituală. Educatul devine resursă, producător, lider de opinie, cu alte cuvinte participant activ la propria învățare.[5, pag. 136]

În vederea creșterii interesului școlarii pentru cunoaștere și a dezvoltării unor trăiri emoționale autentice, activitățile extrașcolare trebuie să țină cont de interesele, înclinațiile, preocupările, preferințele elevilor. Nu putem nega valențele psihologice ale educației nonformale: individul se adaptează mai ușor cerințelor ulterioare ale societății, observându-se schimbări la nivelul vieții de familie, a pieței forței de muncă, a comunității, a societății multiculturale și a globalizării. Școala din zilele noastre nu poate ignora experiențele acumulate de elevi în cadrul acestor activități. Ca și educația formală, cea nonformală urmărește formarea unor comportamente propice învățării continue, chiar și prin mijloace proprii, achiziționarea unui volum de informații și transferarea lui în diverse domenii ale cunoașterii, dezvoltarea gândirii critice, multiplicarea experiențelor pozitive. [1, pag.10]

În ultimul timp, constatăm o tendință de apropiere între educația formală și cea nonformală: prima tinde să devină tot mai flexibilă, mai adaptată nevoilor și motivațiilor specifice educabililor, în vreme ce a doua se organizează din ce în ce mai riguros, urmărește o cât mai explicată recunoaștere publică, folosește metode deja probate și recunoscute de specialiști, urmărește asigurarea unei anumite calități. Cu toate acestea, educația nonformală își are rolul ei, sprijinind eforturile celor care doresc sporirea coerenței procesului instruitiv-educativ: educația permanentă și orientarea prospectivă a educației.

Educația nonformală sprijină, direct și indirect, acțiunile și influențele sistemului de învățământ, pe două circuite pedagogice principale:

- a) un circuit pedagogic situat în afara clasei: cercuri pe discipline de învățământ, cercuri interdisciplinare, ateliere tematice/transdisciplinare; ansambluri sportive, artistice, culturale etc.; întreceri, competiții, concursuri, olimpiade școlare/universitare;
- b) un circuit pedagogic situat în afara școlii:
 - activități perișcolare, organizate pentru valorificarea educativă a timpului liber: cu resurse tradiționale: excursii, vizite, tabere, cluburi ale elevilor, vizionări de spectacole (teatru, cinema etc.) expoziții etc; cu resurse moderne: videotecă, radio, televiziune școlară; instruire asistată pe calculator, cu rețele de programe nonformale etc.;
 - activități parașcolare, organizate în mediul socioprofesional, ca "soluții alternative" de perfecționare, reciclare, instruire permanentă, instituționalizate special la nivel de: presă pedagogică, radio-televiziune școlară; cursuri, conferințe tematice - cu programe speciale de educație permanentă etc.

Activitățile de educație nonformală nu au un caracter instituțional. Ele probează - în comparație cu activitățile de educație formală - câteva note specifice:

- proiectarea pedagogică neformalizată, cu programe deschise spre interdisciplinaritate și educație permanentă - la nivel general-uman, profesional, sportiv, estetic civic, etc.;
- organizarea facultativă, neformalizată cu profilare dependentă de opțiunile elevilor și ale comunităților școlare și locale, cu deschideri speciale spre experiment și inovație;
- evaluarea facultativă, neformalizată, cu accente psihologice, prioritar stimulative, fără note sau calificative oficiale.

Structura acțiunii educaționale de tip nonformal are un plus de flexibilitate și de deschidere în raport cu influențele câmpului psihosocial care concentrează și multiplică numeroase efecte centrale și secundare, dependente de stilul activității de formare-dezvoltare a personalității, proiectat și realizat în timp și spațiu. Această structură parcurge două coordonate funcționale specifice educației nonformale, coordonate prezentate uneori ca obiective generale "de vocație": sprijinirea elevilor și chiar a adulților cu șanse reduse de acces la o școlaritate normală; stimularea dezvoltării socioeconomice și culturale a personalității umane și a comunităților locale (De Landsheere, Viviane, 1992, pag.566, 567).

Printre obiectivele specifice acestei educații, se pot enumera:

- a) susținerea celor care doresc să-și dezvolte sectoare particulare în comerț, agricultură, servicii, industrie etc.;
- b) ajutarea populației pentru a exploata mai bine resursele locale sau personale;
- c) alfabetizarea;

- d) desăvârșirea profesională sau inițierea într-o nouă activitate;
- e) educația pentru sănătate sau timpul liber etc. [4, pag.45 - 46]

Educația nonformală oferă un set de experiențe sociale necesare, utile pentru fiecare copil, tânăr sau adult, complementarizând celelalte forme de educație prin:

- * valorificarea timpului liber al elevilor, din punct de vedere educațional;
- * oportunități pentru valorificarea experiențelor de viață ale elevilor, prin cadrul mai flexibil, mai deschis și prin diversificarea mediilor de învățare cotidiene;
- * participare voluntară, individuală sau colectivă;
- * modalități flexibile de a răspunde intereselor elevilor prin gama largă de activități pe care le propune și posibilitatea fiecărui elev de a decide la ce activități să participe;
- * dezvoltarea competențelor pentru viață și pregătirea tinerilor pentru a deveni cetățeni activi;
- * formarea capacității organizatorice, de autogospodărire, de management al timpului, de gândire critică, de adoptare a unor decizii sau rezolvare de probleme;
- * un cadru de exersare și de cultivare a diferitelor înclinații, aptitudini și capacități, de manifestare a talentelor în artă, cultură, muzică, sport, pictură, IT etc.

Educația nonformală reprezintă un proces educațional mai puțin formalizat; este o activitate educațională organizată, care operează în afară structurilor și rutinelor sistemului educațional formal. Ea valorifică activitatea educativă organizată în afara sistemului de învățământ, dar în interiorul acestuia, sub îndrumarea cadrelor didactice specializate în proiectarea unor

acțiuni educaționale, ce asigură realizarea unei corelații între educator și educat, la niveluri de flexibilitate complementare în raport cu resursele pedagogice formale.

Activitățile nonformale vin direct sau indirect în sprijinul instuirii și educării elevilor, contribuind la formarea și autoformarea continuă.

Bibliografie:

1. Octavia Costea, Matei Cerkez, Ligia Sarivan, - București: Editura Didactică și Pedagogică, 2009, Educația nonformală și informală: realități și perspective în școala românească
2. European Guidelines for the Validation of Non Formal and Informal Learning, document pregătit pentru conferința „Valuing Learning: European experiences in validating non-formal and informal learning“. Lisboa, 26 and 27 November 2007, CEDEFOP (doc. PDF)
3. Fetescu Vasile – ”Preocupări pedagogice”, Editura ”Spiru Haret”, Iași, 1995
4. Cucuș, C., Pedagogie (ediția a doua, revăzută și adăugită), București, Polirom, 2006.
5. Gârboveanu, M., Creativitatea elevilor în procesul de învățământ, București, Litera Internațional, 1981.
6. Iucu, R., Instruire școlară. Perspective teoretice și aplicative, Iași, Polirom, 2001.
2. Lisievici, P. ș.a., Pedagogie. Concepte, metode și tehnici esențiale, București, Editura Fundației România de Măine, 2005.
3. Nicola, I., Tratat de pedagogie școlară, București, Aramis, 2000.